

N A Š D A L J N I B L I Ž N J I S V E T

Mladen Pavičić

**POLJSKI PESNIK
ZAGAJEWSKI**

Življenjska pot Adama Zagajewskega, enega najbolj cenjenih in prevajanih sodobnih poljskih književnikov, je močno povezana s povojno zgodovino njegove domovine in po svoje tudi precej značilna. Rodil se je junija 1945 v tedaj še poljskem Lvovu, ko pa so se nekaj mesecev pozneje meje spremenile, se je skupaj z mnogimi lvovskimi rojaki znašel v Šleziji, iz katere so bili tedaj izseljeni Nemci. Mladosti v Gliwicu so sledila leta študija (filozofije in psihologije) in službovanja v Krakovu. Nanj so močno vplivali dogodki iz marca 1968, ko je oblast študentske nemire spremenila v surovo gonjo proti Judom, in decembra 1970, ko je krvavo zadušila delavske nemire v Gdańsku. Decembra 1982 je, podobno kot veliko njegovih rojakov, emigriral. Zdaj živi v Parizu (kjer ureja cenjeno literarno revijo *Zeszyty Literackie*) in v teksaškem Houstonu (kjer na univerzi uči kreativno pisanje), vse pogosteje pa obiskuje tudi domovino. Njegova literarna pot je bila zelo uspešna že od samega začetka. S prvencem *Komunikat* (1970) se je uvrstil med osrednje predstavnike »novega vala«, čigar poetiko je predstavila zbirka esejev *Nepredstavljeni svet* (1974), v kateri sta z vrstnikom Julianom Kornhauserjem ostro napadla tedaj najuglednejše poljske literate (npr. Różewicza in Herberta), češ da ne predstavljajo resničnosti »sestankov in otroških kolonij, dvojne vere, laži in upanja, partijskih sestankov in nogometnih tekem«, v kateri živijo. Podobnega duhá kažejo tudi pesmi iz zbirke *Mesnice* (1975), v zbirki esejev *Druga sapa* (1978) pa je napovedal prehod k osebnejšemu pisanju: »Pa saj vendar ni nič veličastnejšega – in v umetnosti ni večje teme – od človekovega samooblikovanja«. Torej prehod od prikazovanja resničnosti, ki obstaja »tukaj in zdaj«, h krepitvi lastne duhovnosti, ki se edina lahko upira uničujočemu vplivu sodobnega življenja – misel, ki so ji dogodki na začetku osemdesetih let dali neverjetno aktualnost. Sledili sta pesniški zbirki *Pismo* (1979) in *Oda mnogoterosti* (1982), v kateri lahko preberemo, da »pesem raste iz nasprotja, a ga ne prerašča.« V Parizu se je dokončno osvobodil misli, ki mu jih je narekovalo življenje v skupnosti, in si zaželel »spoznati se v samotni«, kot lahko beremo v naslednji zbirki esejev *Solidarnost in samota* (1986). V njej je tudi odločno zavrnil svoje mladostne poglede na književnost iz *Nepredstavljenega sveta* (»Če bi jih prebrali á le lettre, moj Bog, kakšno nazadnjaštvo!«). Leto dni prej je izšla zbirka pesmi malce sentimentalnega emigranta, ki si želi celo v napol mitično rodno mesto (*Iti v Lvov*), in se nekdanj tako opevane »resničnosti« izraziteje dotakne le s precej naivnimi željami (»če bi Mandelštam bil zakonodajalec, Stalin pa samo stranska oseba«), zraven pa spoznava novi svet. Končno l. 1990 izide zbirka *Platno*, iz katere so tu predstavljene pesmi. V njej si želi celo »živeti v pesmi«, a ne pozabi, da bi »vsaka kaplja krvi lahko napisala svojo škrlatno Iliado«.

Poleg poezije in esejev piše Zagajewski tudi prozo: romana *Toplo, hladno* (1975) in *Tenka črta* (1983) ter zbirko kratke, esejistične proze *Dve mesti* (1991). Lani je izšel še izbor iz njegove poezije *Divje češnje*.